

အာယုပ္ပမာဏဂဏနာယ - အသက် အတိုင်းအရှည်ကို ရေတွက်ခြင်း၏။ နိယမော-အဖြ မှတ်သားဘွယ်သည်။ နုတ္ထိ-မရှိ။

၂။ ပန-ကား၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ - စာတုမဟာရာဇိ ဘုံသား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ - နတ်တို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ- အသက်အတိုင်းအရှည်သည်။ ဒိဗ္ဗာနိ-နတ်ပြည်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝဿသတာနိ-အနှစ်ငါးရာတို့တည်း။ မနုဿဂဏနာယ- လူတို့၏ အရေအတွက်ဖြင့်၊ နုဂတိဝဿသတသဟဿပမာဏံ-အနှစ်ကိုးသန်း အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃။ တာဝတိံသာနံ-တာဝတိံသာနတ်တို့၏။(အာယုပ္ပမာဏံ-အသက် အတိုင်းအရှည်သည်။) တတော-ထို စတုမဟာ

၁။ ကာမပုဂ္ဂိုလ်တို့အသက်တမ်း။ ။အပါယ်ဘုံသား လူ ဝိနိပါတိက အသုရာတို့၏ အသက်တမ်းသည် အမြဲမရှိ၊ တချို့တရက်၊ တနံနက်၊ တခဏမျှ အသက်ရှည်၏။ အချို့နှစ်ပေါင်း အသင်္ချေတိုင်အောင်ကြာ၏။

[ဆောင်] အပါယ် လူဇာတ် , ဝိနိပါတ်တို့၊ တချို့ တရက်၊ တနံနက်မျှ အသက်အသင်္ချေ၊ တချို့နေ့၊ မှတ်လေ သက်တမ်းမမြဲတည်း။

[ဤ သဂြိုဟ်က ဝိနိပါတိက အသုရာကိုသာ ဆိုသော်လည်း ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဘုမ္မဇိုင်း (ရုက္ခဇိုင်း) နတ်ကြီးများ အတွက်လည်း အသက်အတိုင်းအရှည် မမြဲကြောင်းကို ဆိုထားပြီ။]

၂။ စာတုမဟာရာဇိ . ပေ . ပမာဏံဟောတိ။ ။စာတုမဟာရာဇိ ဘုံကြီးသား နတ်များ၏ အသက်ပမာဏကား ထိုစတုမဟာရာဇိ နတ်အရေ အတွက်အားဖြင့် နှစ်ပေါင်း ငါးရာကြာ၏။ လူ့အရေအတွက် အားဖြင့်ကား နှစ်ပေါင်း ၉ သန်းကြာ၏။

ရာဇိနတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂုဏံ-လေးဆ တက်၏။ ယာမာနံ- ယာမာနတ်တို့၏။ (အာယုပ္ပမာဏံ - အသက် အတိုင်းအရှည် သည်။) တတော-ထို တာဝတိံသာ နတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂုဏံ - လေးဆ တက်၏။ တုသိတာနံ - တုသိတာ နတ်တို့၏။ (အာယုပ္ပမာဏံ-သည်။) တတော-ထို ယာမာနတ်သက်ထက်၊

၃။ တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိံသာနံ — တာဝတိံသာ နတ်သက် ကား စာတုမဟာရာဇိနတ်သက်ထက် လေးဆတက်မျှ ရှည်၏။ ထို့ကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်သက်ကို စာတုမဟာရာဇိတို့ တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်လျှင် (၅၀၀ ကို ၄ နှင့်မြှောက်) နှစ်ပေါင်း (၂၀၀၀) နှစ်ထောင်ကြာ၏။ သို့သော် ပင်ကိုယ်က တာဝတိံသာနတ်တို့ နေ့တာ ညဉ့်တာသည် စာတုမဟာရာဇိ နတ် တို့၏ နေ့တာ ညဉ့်တာထက် နှစ်ဆလောက် ရှည်၏။ ဥပမာ-စာတုမဟာရာဇိ၌ တနေ့ တညဉ့်သည် ၂၄ နာရီခန့် ကြာလျှင် တာဝတိံသာ၌ တနေ့ တညဉ့် သည် ၄၈ နာရီခန့် ကြာလိမ့်မည် - ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်ရလျှင် နှစ်ပေါင်း(၁၀၀၀)တထောင်သာကြာသည်။ လူတို့ တွက်ကိန်းဖြင့် ယခင် ၉ သန်းကို ၄ ဖြင့်မြှောက် ၃ ကုဋေ ၆ သန်း ကြာ၏။

တတောစတုဂ္ဂုဏံယာမာနံ — ယာမာ နတ်သက်ကား တာဝတိံသာ နတ်သက်ထက် ၄ ဆတက်မျှ ရှည်၏။ ၁၀၀၀, ၄ ဆတက်, ၄၀၀၀ ဖြစ်၏။ သို့သော် ယာမာနတ်တို့ နေ့တာ ညဉ့်တာသည် တာဝတိံသာနတ်တို့ နေ့တာ ညဉ့်တာထက် ပင်ကိုယ်က နှစ်ဆလောက် ရှည်သောကြောင့် ယာမာ နတ် သက်ကို ယာမာတို့တွက်ကိန်းဖြင့်ရေတွက်လျှင်နှစ်ပေါင်း(၂၀၀၀)နှစ်ထောင် သာ ကြာ၏။ လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်လျှင် နှစ်ပေါင်း ၁၄ ကုဋေ ၄ သန်း ကြာ၏။

စတုဂ္ဂုဏ်-၏၊ နိဗ္ဗာနရတီနံ - နိဗ္ဗာနရတီနတ်တို့၏၊ (အာယုပ္ပမာဏံ - သည်) တတော - ထိုတုသိတာ နတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂုဏ် - ၏၊ ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္ထီနံ - ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္ထီ နတ်တို့၏၊ (အာယုပ္ပမာဏံ - သည်) တတော - ထို နိဗ္ဗာနရတီ နတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂုဏ် - ၏။

၄။ ဝသဝတ္ထီသု-ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္ထီနတ်တို့၌၊ (အာယုပ္ပမာဏံ-သည်) ဝဿာနံ - ရှစ်တို့၏၊ နဝသတဉ္စကောဋိယော- ကုဋေ ကိုးရာတို့သည်၎င်း၊ ဧကဝိသကောဋိယော- ၂၀ ကုဋေ တို့သည်၎င်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ သဗ္ဗိစဝဿသတသဟဿာနိ-အရှစ် ခြောက်သန်းတို့သည်၎င်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

တတောစတုဂ္ဂုဏ်တုသိတာနံ — တုသိတာနတ်သက်ကား ယာမာ နတ်သက်ထက် ၄ ဆတက်မျှရှိ၏ [၄ ဆတက်ပုံကိုရှေ့အတိုင်းသိလောက်ပြီ] ထို့ကြောင့် တုသိတာနတ်သက်သည် တုသိတာနတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၄၀၀၀) လေးထောင်၊ လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၅၇ ကုဋေ ၆ သန်း ကြာ၏။

တတောစတုဂ္ဂုဏ်နိဗ္ဗာနရတီနံ-နိဗ္ဗာနရတီ နတ်သက်သည် တုသိတာ နတ်သက်ထက် ၃ ဆတက်ရှည်ရကား နိဗ္ဗာနရတီနတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၈၀၀၀) ရှစ်ထောင်၊ လူတို့ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၂၃၀ ကုဋေ ၄ သန်း ကြာ၏။

တတောစတုဂ္ဂုဏ်ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္ထီနံ-ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္ထီ နတ်သက် သည် နိဗ္ဗာနရတီနတ်သက်ထက် ၄ ဆတက်ရှည်ရကား ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္ထီ နတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် (၁၆၀၀၀) တသောင်းခြောက်ထောင်၊ လူတို့ တွက် ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၉၂၁ ကုဋေ ၆ သန်း ကြာ၏။

[ဆောင်] ၁။ မ-ကိုဋ်-ခဲ-ဝါ၊ ဟ(နှင့်)တယာ၊ သုညာဒွေစ၊ အောက် သုံးချ၊ မှတ်ကြ နတ်ဘုံသက်။

၂။ ဈာန်-စလာ-ဝါဝါက၊ စောသမ-ဝင်းနုလာခါ၊ စောပု ခေဋ္ဌာ၊ ခြောက်သုညာ ညီညာ ထည့်စွက်၊ နတ်ခြေခံဘုံ လူကတွက်လျှင်၊ ဟော ဤမျှတွက်။

[သုညာဒွေစ=အစဆုံး၌ သုည ၂ လုံးချ။ အောက်သုံးချ=အောက် တန်းများ၌ သုည ၃ လုံးချ။ ။ခြောက်သုညာ ညီညာထည့်စွက်=သုည ၆ လုံးကို အညီအမျှ ထည့်စွက်။]

နတ်ဘုံ	နတ်တွက်ကိန်းအသက်	လူတွက်ကိန်းအသက်
စာတုမဟာရာဇ်	၅၀၀ (မ)	ဈာန်=၉၀၀၀၀၀၀
တာဝတိံသာ	၁၀၀၀ (ကိုဋ်)	စလာ=၃၆၀၀၀၀၀၀
ယာမာ	၂၀၀၀ (ခဲ)	ဝါဝါက- ၁၄၄၀၀၀၀၀၀
တုသိတာ	၄၀၀၀ (ဝါ)	စောသမ=၅၇၆၀၀၀၀၀၀
နိဗ္ဗာနရတီ	၈၀၀၀ (ဟ)	ဝင်းနုလာခါ= ၂၃၀၄၀၀၀၀၀၀
ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္ထီ	၁၆၀၀၀ (တယာ)	စောပုခေဋ္ဌာ= ၉၂၁၆၀၀၀၀၀၀

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ပဋိသန္ဓေ ၄ ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ခ။ အပါယ်ပဋိသန္ဓေစိတ်ကား အဘယ်နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဂ။ အဘယ်ကြောင့် ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ ကုသလဝိပါက ဥပေက္ခာသန္တိရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူတို့ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ပြပါ။
- င။ ဇစ္စန္ဒာဒိဋ္ဌိ အာဒိအရ(အာဒိဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို)လင်္ကာထောက်၍ကော်ပါ။
- စ။ ဝိနိပါတိက အသုရာဟူသည် အဘယ်နတ်မျိုးနည်း။
- ဆ။ သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြပါ။
- ဇ။ မဟာဝိပါကစိတ်သည် အဘယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတစ်သနည်း။
- ဈ။ ကာမပဋိသန္ဓေကို သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိ ခွဲ၍ ရေတွက်ပါ။
- ည။ အပါယ်ဘုံ လူ့ဘုံ ဘုမ္မဇိုင်းနတ်တို့၌အသက်တမ်း မြဲ မမြဲကို သင်္ဂြိုဟ်နှင့် လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ စာတုမဟာရာဇ် နတ်သက်ကို နတ်တွက်ကိန်း လူ့တွက်ကိန်း တို့ဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။
- ဌ။ တာဝတိံသာနတ်သက်ကို စာတုမဟာရာဇ်ကိန်း တာဝတိံသာကိန်း လူ့ကိန်းဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။
- ဍ။ ယာမာနတ်သက်ကို တာဝတိံသာကိန်း ယာမာကိန်းဖြင့် တွက်ပါ။
- ဎ။ တုသိတာ နတ်သက်ကို ယာမာကိန်း တုသိတာကိန်းဖြင့် တွက်ပါ။
- ဏ။ နိမ္မာနရတိနတ်သက်ကို တုသိတာကိန်း နိမ္မာနရတိကိန်းဖြင့် တွက်ပါ။
- တ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိနတ်သက်ကို နိမ္မာနရတိကိန်း ပရနိမ္မိတကိန်း လူ့ကိန်းဖြင့် ရေတွက်ပါ။

ရူပ ပဋိသန္ဓေ ၆ ၁။ ပဌမဇ္ဈာနဝိပါကံ-ပဌမဈာန် ဝိပါကံစိတ်သည်၊ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ- ပဌမဈာန်ဘုံ၌၊ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီရုတိဝသေန-ပဋိသန္ဓေဘဝင်ရုတိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

၂။ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ - ဒုတိယဈာန် ဝိပါကံစိတ်သည် ၎င်း၊ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ - တတိယဈာန် ဝိပါကံစိတ်သည် ၎င်း၊ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ-ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌၊ တထာ-ထိုအတူတည်း၊ [ပဋိသန္ဓေဘဝင် ရုတိကိစ္စတစ်၍ ဖြစ်သည်ဟူလို၊]

၃။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါကံ - စတုတ္ထဈာန်ဝိပါကံစိတ်သည်၊ တတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ - တတိယဈာန်ဘုံ၌၊ (တထာ - ထိုအတူပင်တည်း။)

၄။ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါကံ - ပဉ္စမဈာန်ဝိပါကံစိတ်သည်၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိယံ - စတုတ္ထဈာန်ဘုံ၌၊ (တထာ - ထိုအတူပင်တည်း။)

၅။ ပန - အထူးကား၊ အသညသတ္တာနံ - အသညသတ် ဗြဟ္မာတို့၏၊ ရူပမေဝ-ရုပ်ချည်းသာလျှင်၊ ပဋိသန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တထာ-ထိုအတူ၊ တတော-ထို ပဋိသန္ဓေခဏမှ၊ ပရံ-နောက်ဖြစ်သော၊ ပဝတ္တိယံ - ပဝတ္တိအခါ

ရူပ ပဋိသန္ဓေ။ ၁-၂-၃-၄-၅ စကားရပ်တို့၌ ပါဠိရှိတိုင်း သိသာပြီ၊ ဒုတိယဈာန်ဝိပါကံ တတိယဈာန်ဝိပါကံတို့က ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ဖြစ်ရန်ကို ဘာသာဒီကာမှာရှု။

၌၎င်း၊ စဝနကာလေစ-စုတေရာအခါ၌၎င်း၊ ရူပမေဝ-ရုပ်ချည်း သာလျှင်၊ ပဝတ္တိတွာ-ဖြစ်၍၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်၏။

၆။ ဆ-ခြေခံပါးကုန်သော၊ ဣမာ - ဤ ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေယောနာမ-ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေတို့ မည်၏။

၇။ ဧဝံပုဂ္ဂိုလ်တို့ အသက်တမ်း ၁။ တေသု-ထို ပဋိသန္ဓေ နေသော ပုဂ္ဂိုလ် တို့တွင်၊ ဗြဟ္မပါရိသန္ဓာနံ-ဗြဟ္မပါရိသန္ဓာသို့ သား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ - ဗြဟ္မာတို့၏၊

(ဤ၌ ဒေဝသန္ဓါ ဗြဟ္မာကိုဟော၏။) အာယုပ္ပမာဏံ - သည်၊ ကပ္ပဿ - အသင်္ချေယျကပ်၏၊ တတိယောဘာဂေါ - သုံးတို့ တတို့တည်း၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာနံ - ဗြဟ္မာပုရောဟိတ ဗြဟ္မာ တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ဥပဗုဒ္ဓကပ္ပေါ- အသင်္ချေယျကပ် တဝက်တည်း၊ မဟာဗြဟ္မာနံ - မဟာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပ မာဏံ-သည်၊ ဧကောကပ္ပေါ-အသင်္ချေယျကပ်တည်း။

၂။ ပရိတ္တာဘာနံ-ပရိတ္တာဘဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ- သည်၊ ဧကပ္ပေါ - မဟာကပ် ၂ ကပ်တို့တည်း။ [ပဌမဈာန်

၅။ အသညသတ္တ၊ ပေ၊ နိရုဇ္ဈတိ-အသညသတ်ဘုံ၌ စိတ် စေတသိက် မရှိရကား၊ ပဋိသန္ဓေနေတုန်းကလည်း ရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေ၍ ပဝတ္တိအခါ စုတိ အခါတို့၌လည်း ရုပ်ချည်းသာ ဖြစ်၍ ချုပ်၏၊ အသညသတ်ဘုံက သုဂတိဘုံ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ရုပ် ပဋိသန္ဓေမှာ အလောဘ စသော ယဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ အသညသတ်ဘုံသားများကို “သုဂတိအဟိတ်” ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်ရလေသည်။ [ကာမဘုံသား သုဂတိ အဟိတ်များနှင့်ကား မတူ တတ်ပေ။]

သုံးသုံးအတွက်သာ အသင်္ချေယျကပ်ဖြင့် ရေတွက်၍ နေသံသ့ များ၌ မဟာကပ်ဖြင့် ရေတွက်သည်။] အပ္ပမာဏာဘာနံ-အပ္ပ မာဏာဘဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ စတ္တာရိကပ္ပါနိ- မဟာကပ် လေးကပ်တို့တည်း၊ အာဘဿရာနံ - အာဘဿရ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ အဋ္ဌကပ္ပါနိ - မဟာကပ် ၅ ကပ်တို့တည်း။

၃။ ပရိတ္တသုဘာနံ- ပရိတ္တသုဘဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာ ဏံ-သည်၊ သောဠသကပ္ပါနိ - မဟာကပ် တဆဲ့ခြောက်ကပ် တို့တည်း၊ အပ္ပမာဏသုဘာနံ - အပ္ပမာဏသုဘ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ဧတ္တိံသ ကပ္ပါနိ-မဟာကပ် ၃၂ ကပ် တို့တည်း၊ သုဘကိဏ္ဍာနံ-သုဘကိဏ္ဍ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပ မာဏံ - သည်၊ စတုသဋ္ဌိကပ္ပါနိ - မဟာကပ် ခြောက်ဆဲ့ လေးကပ်တို့တည်း။

၄။ ဝေဟပ္ပလာနံ-ဝေဟပ္ပိုလ် ဗြဟ္မာတို့၏၎င်း၊ အသည သတ္တာနဉ္စ - အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏၎င်း၊ အာယုပ္ပမာဏံ- သည်၊ ပဉ္စကပ္ပသတာနိ-မဟာကပ် ငါးရာတို့တည်း။

၅။ အဝိဟာနံ-အဝိဟဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ် တထောင်တို့တည်း၊ အတပ္ပါနံ- အတပ္ပဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ဧကပ္ပသဟဿာ

၁-၂-၃-၄-၅ - ဝါကျများ၌ ပါဠိရှိတိုင်း သိသာပြီ၊ ပဌမဈာန်တံ၌ အသင်္ချေယျကပ်ကို ယူရခြင်း၊ အထက်ဘုံများ၌ မဟာကပ်ကို ယူရခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ကပ်တို့၏ အပြားကို ဘာသာဋီကာ၌ ရှု။

နိ-မဟာကပ် နှစ်ထောင်တို့တည်း၊ သုဒဿာနံ-သုဒဿဗြဟ္မာ
 တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ စက္ကာရိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာ
 ကပ် လေးထောင်တို့တည်း၊ သုဒဿိနံ - သုဒဿိဗြဟ္မာတို့၏၊
 အာယုပ္ပမာဏံ - သည်၊ အဋ္ဌကပ္ပသဟဿာနိ - မဟာကပ်
 ရှစ်ထောင်တို့တည်း၊ အကနိဋ္ဌာနံ - အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့၏၊ အာ
 ယုပ္ပမာဏံ - သည်၊ သောဠသကပ္ပသဟဿာနိ - မဟာကပ်
 တသောင်း ခြောက်ထောင်တို့တည်း။

အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ ၄ ပဌမာရူပါဒိဝိပါကာနိ-ပဌမအာရုပ္ပ အစ
 အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ ၄ ရှိသော ဝိပါကံစိတ်တို့သည်၊ ပဌမာရူပါဒိ
 ဘူမိသု-ပဌမအရူပအစရှိသော ဘုံတို့၌၊ ယထာဏ္ဏမံ - အကြင်
 အကြင် အစဉ် ရှိတိုင်း၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝဂံ ဂုတိဝသေန - ဖြင့်၊
 ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ စတသော-လေးပါးကုန်သော၊ ဣမာ-
 ဤ ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓိယောနာမ - အာရုပ္ပ
 ပဋိသန္ဓေတို့ မည်၏။

အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ။ ။ [အာရုပ္ပ သဒ္ဓါသည် (အရူပေ+ဘဝံ) အရ
 အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော စိတ်-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟော၏၊ အရူပသဒ္ဓါကား အရူပဘုံကို
 ဟော၏၊ ပါဠိ၌ “ ပဌမာရူပါဒိဘူမိသု ” ရှိစေ။] ပဌမအာရုပ္ပ (အာကာသာ
 နန္ဓာယတန) ဝိပါကံသည် ပဌမ အရူပ (အာကာသာနန္ဓာယတန) ဘုံ၌
 ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ဂုတိ ကိစ္စတပ်၍ဖြစ်၏၊ ဒုတိယအာရုပ္ပ (ဝိညာဏန္ဓာယတန)
 ဝိပါကံသည် ဒုတိယ အရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ဂုတိ ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်၏၊
 ဤသို့စသည်ဖြင့် ယထာဏ္ဏမံအရ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ရပုံကို သိလေ၊ ဤကား
 အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ ၄ ပါးတည်း။

အာရုပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့ အသက်တမ်း ၁။ ပန-ဆက်ဥးအံ၊ တေသု-ထို အာရုပ္ပ
 ပဋိသန္ဓေနေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ အာကာ
 သာ နန္ဓာယတနပဂါနံ - အာကာသာနန္ဓာယတနဘုံသို့ ကပ်
 ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊
 ဝိသတိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ် နှစ်သောင်းတို့တည်း။

၂။ ဝိညာဏန္ဓာယတနပဂါနံ - ဝိညာဏန္ဓာယတနဘုံသို့
 ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊
 စက္ကာလိသကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ် ၄ သောင်းတို့တည်း။

၃။ အာကိဉ္စညာယတနပဂါနံ- အာကိဉ္စညာယတနဘုံသို့
 ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊
 သမ္ဘိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ်ခြောက်သောင်းတို့တည်း။

၄။ နေဝသညာ နာသညာယတနပဂါနံ - နေဝသညာ
 နာသညာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊
 အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ စတုရာသီတိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာ
 ကပ် ရှစ်သောင်းတို့တည်း။

တဘဝံ၌ဘူမိတရား ဇေတဝတိယံ - တခုသောဘဝံ၌၊ ပဋိသန္ဓိ-
 ပဋိသန္ဓေ စိတ်သည်၎င်း၊ ဘဝဂံဉ္စ - ဘဝင်
 စိတ်သည်၎င်း၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ စဝနမာနသံ - ဂုတိစိတ်

ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀, ရူပပဋိသန္ဓေ (ရုပ်ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ) ၆ , အာရုပ္ပ
 ပဋိသန္ဓေ ၄, ပေါင်း ပဋိသန္ဓေ ၂၀ ရှိ၏၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဆိုလျှင် ၁၉ သာရှိ၏၊
 ပဋိသန္ဓေ ဟု သာမည ဆိုလျှင် ရုပ် ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ ၂၀ ရှိသည်ကို သတိပြု။
 ၁-၂-၃-၄- ဝါကျတို့၌ ပါဠိရှိတိုင်း သိလေ။

သည်၎င်း၊ ကေမေဝ-တမျိုးထည်းသာလျှင်၎င်း၊ တထာ-ထို
အတူ၊ ကေဝိသယံဝေဝ-တူသော အာရုံ ရှိသည်သာလျှင်၎င်း၊
(ဟောတိ-၏)။ ။ ဣဒံ - ဤသည်ကား၊ ဣတ္ထ - ဤ ဝိထိမုတ္တ
သင်္ဂဟ၌၊ ပဋိသန္ဓိစတုက္ကံ-ပဋိသန္ဓိစတုက္က တည်း။

တဘဝ၌ ဣဗ္ဗိတရား။ ။ ကေမေဝ-တဘဝ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်
စုတိစိတ်တို့သည် တမျိုးထည်းသာ ဖြစ်ရရှိတည်း။ ဥပမာ - ပဋိသန္ဓေ စိတ်က
မဟာဝိပါက ပဌမစိတ် ဖြစ်ခဲ့ပါလျှင် ပဝတ္ထိအခါ တဘဝလုံး ဖြစ်နေသော
ဘဝင်များလည်း မဟာဝိပါက ပဌမစိတ်၊ စုတိကျသည့်အခါလည်း မဟာ
ဝိပါက ပဌမစိတ်ချည်းသာ ဖြစ်ရမည် ဟူလို။

ကေ ဝိသယန္တိ - အာရုံအားဖြင့်လည်း တူရိုးတည်း၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်က
ကံကိုအာရုံပြုလျှင် ဘဝင် စုတိစိတ်များလည်း ကံကိုချည်အာရုံပြုရမည် ဟူလို။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ရူပဝိပါကစိတ် ၅ ပါးတွင် အဘယ်ဝိပါကသည် အဘယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ
ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတစ်၍ ဖြစ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ခ။ အသညသတ်ဘုံ၌ အဘယ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသနည်း။
- ဂ။ အသင်္ချေယျကပ်ဖြင့် ရေတွက်အပ်ရာဘုံကား ဘယ်ဘုံများနည်း။
- ဃ။ ပဌမဇာန်ဘုံသား မြဟ္မာများ၏ အသက် မည်မျှရှိ သနည်း။
- င။ ဝေဟပ္ပိလ်နှင့် အသညသတ် မြဟ္မာတို့ အသက် မည်မျှရှိ သနည်း။
- စ။ သုဒ္ဓါဝါသ မြဟ္မာတို့အသက် မည်မျှရှိ ကြသနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဆ။ ပဌမာ ရုပ္ပါဒ်ဝိပါကာနိ စသော စကား၌ ယထာက္ကမံ အရ ဝိပါကနှင့်
ဘုံကို တွဲဘက်၍ ပြပါ။
- ဇ။ အာရုပ္ပ မြဟ္မာတို့အသက် မည်မျှရှိ သနည်း၊ အသီးအသီး ခွဲပြပါ။
- ဈ။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် - စသော ဂါထာကို အနက်ပေး၍ “ကေမေဝ-ကေ
ဝိသယန္တိ” ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါ။

ကံ ၄ မျိုး ၄ လီ ၁။ ဇနကံ - အကျိုးဝိပါကကို ဖြစ်စေတတ်
သော ကံ၎င်း၊ ဥပတ္တန္တကံ - ထောက်ပံ့ကူညီ
တတ်သောကံ၎င်း၊ ဥပပိဇ္ဇကံ - ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သောကံ
၎င်း၊ ဥပဃာတကံ - ကပ်၍ သတ်ဖြတ်တတ်သော ကံ၎င်း၊
ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ကိစ္စဝသေန-ကိစ္စနှင့်စပ်သဖြင့်၊ (စတ္တာ
ရိ-လေးပါးကုန်သော၊ ကမ္မာနိနာမ-ကံတို့မည်၏။)

ကံ ၄ မျိုး ၄ လီ။ ။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာကို “ကမ္မ=ကံ” ဟု
ခေါ်၏။ ထိုကံ ၄ မျိုးအပေါင်းကို ကမ္မစတုက္က ဟု ခေါ်သည်။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ
ထေရ်သည် ကမ္မစတုက္ကကို ၄ မျိုးခွဲ၍ ပြတော်မူ၏။

၁။ ကိစ္စစတုက္က ။ ။ ဖြစ်စေခြင်း-ထောက်ပံ့ခြင်း-နှိပ်စက်ခြင်း-သတ်
ဖြတ်ခြင်းသည် ကံတို့၏ ကိစ္စလုပ်ငန်းပင်တည်း။ ဤသို့ ကိစ္စနှင့်စပ်၍ကံ ၄ မျိုး
ပြားသည်။

ဇနကကံ - ဝိပါက စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်၊ ကံအရင်းခံရှိသော
ဥတုဇရုပ်ကို အကျိုးဝိပါက ဟု ခေါ်၏။ ထိုအကျိုးဝိပါကကို ပဋိသန္ဓေအခါ၌
ဖြစ်စေ ပဝတ္ထိအခါ၌ဖြစ်စေ အခွင့်သင့်ရာအခါဝယ် မိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေနိုင်
သော ကံကို “ဇနက” ကံ ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ၁။ ဝိပါကစိတ်စေ၊ ရုပ်ထွေထွေကို၊ သန္ဓေပဝတ္ထိ၊ ခွင့်ခါရှိသော်၊
မိမိကိုယ်တိုင်၊ ဖြစ်စေနိုင်၊ ခေါ်ပိုင် “ဇနက” ကံ။

ဥပတ္တန္တကကံ - ကိုယ်တိုင်ကား အကျိုးမပေးနိုင်၊ တပါးသောကံ
အကျိုးပေးခွင့် ရလေအောင်၊ အကျိုးပေးခွင့် ရနေပြန်လျှင် အကျိုးပေးသန်
လေအောင်၊ အကျိုးပေးသည့် အခါမှလည်း ထို အကျိုးများ ရှည်ကြာ

၂။ ဂရုကံ-ကြီးလေးသောကံ၎င်း၊ အာသန္နံ - စုတေဇီဝါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကံ၎င်း၊ အာစိတ္တံ - အဓိမုဒ္ဓိတံ လေ့ကျက် အပ်သောကံ၎င်း၊ ကဋ္ဌတ္တာကမ္မဉ္စ-ကဋ္ဌတ္တာကံ၎င်း၊ ဣတိ- ဤ

ဖွင့်ပြီးလေအောင်၊ ကုသိုလ်အရာမှာ ဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ်အရာမှာ ဖြစ်စေ၊ လျော်စွာ ထောက်မကူညီတတ်သော ကံကို “ဥပတ္တန္တက” ကံ ဟု ခေါ်၏။

[ဆောင်] ၂။ အကျိုးပေးခွင့်၊ အခါသင့်တို့၊ အခွင့်သင့်ပြန်၊ ကျိုးပေးသန် အောင်ပေးပြန်ပြီးခါ၊ ရှည်မြင့်ကြာတို့၊ လျော်စွာထောင့်မ၊ ကူညီက၊ “ဥပတ္တန္တက” ကံ။

ဥပပိဋ္ဌကံ—တပါးသောကံကို အကျိုးပေးခွင့် မရလေအောင်၊ အခွင့်၊ ရပြန်လျှင် အကျိုးပေးမထက်သန်အောင်၊ ရပြီးသောအကျိုးကိုလည်း မဖွင့်ပြီး လေအောင်၊ ကပ်၍နှိပ်စက်တတ်သော ကံကို “ဥပပိဋ္ဌက” ကံ ဟု ခေါ်၏။

[ဆောင်] ၃။ အကျိုးပေးခွင့်၊ မရလင့်တို့၊ ရသင့်လေပြန်၊ ကျိုးမသန် အောင်၊ ရပြန်အကျိုး၊ မဖွင့်ပြီးတို့၊ အမျိုးမျိုးက၊ နှိပ်စက် လှ၊ “ဥပပိဋ္ဌက” ကံ။

ဥပဃာတကံ—နှိပ်စက်ရုံတွင်မက၊ တပါးသောကံကို လုံးဝ အကျိုး မပေးနိုင်အောင်၊ ပေးပြီးသော အကျိုးများကိုလည်း ပြတ်သွားအောင်၊ သတ် ဖြတ်တတ်သော ကံကို “ဥပဃာတကံ” ကံ ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ၄။ နှိပ်စက်ရုံတွင်၊ မကချင်ဘဲ၊ ယခင်ထက်တိုး၊ ကံအကျိုးကို၊ ပယ်ချိုးနှိပ်ချ၊ သတ်ဖြတ်က၊ “ဥပဃာတကံ” ကံ။

၂။ ပါကဒါနပရိယာယစတုတ္ထံ ။ ။ [ပါက=အကျိုး+ဒါန+ ပေးခြင်း+ပရိယာယ=အလှည့်အကြိမ်။] သတ္တဝါတယောက်၌ ကံလေးမျိုး

သည်တို့ကား၊ ပါကဒါနပရိယာယန- အကျိုးပေးလှည့်အစဉ် အားဖြင့်၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ကမ္မာနိနာမ-ကံတို့မည်၏။

လုံးရှိလျှင် စုတေသည့်အခါ “ဂရုကံ” က အကျိုးပေးခွင့် အလှည့်ကျ၏၊ ဂရုကံမရှိလျှင် အာသန္တကံက အကျိုးပေးလှည့်ကျ၏၊ အာသန္တကံ မရှိလျှင် “အာစိတ္တကံ” က အကျိုးပေးလှည့်ကျ၏၊ အာစိတ္တကံမရှိပြန်လျှင် “ကဋ္ဌတ္တာ ကံ” က အကျိုးပေးလှည့်ကျ၏၊ ဤသို့အကျိုးပေးလှည့်အစဉ်အားဖြင့်ကံ ၄မျိုး ပြားရပြန်သည်။

ဂရုကံ—တပါးသောကံတို့က မတားမြစ်နိုင်လောက်အောင် ကြီးလေး သော ကံတည်း၊ ကုသိုလ်အရာ၌ မဟဂ္ဂုတ် (ဈာန်) ကံများနှင့်၊ အကုသိုလ် အရာ၌ ပဉ္စာနန္တရိယကံများတည်း။ [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကိုလည်း ဂရုကံ၌ ထည့်သွင်းကြသေး၏။]

ပဉ္စာနန္တရိယ — [ပဉ္စ+အနန္တရ+ဣယ။ ပဉ္စ=ငါးပါး+အနန္တရ= အခြားမဲ့ဘဝ+ဣယ = အကျိုးပေးသောကံ။] အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ မူရ မကောင်းကျိုး ပေးမည်ဖြစ်သော ကံငါးပါးကို “ပဉ္စာနန္တရိယကံ” ဟု ခေါ်သည်။

ငါးပါးသရုပ်ကား၊ ၁-မာတုဃာတကံ=အမိသတ်မှု။ ၂-ပိတုဃာတကံ= အဘသတ်မှု။ ၃-အရဟန္တဃာတကံ = ရဟန္တာသတ်မှု။ ၄-လောဟိတုပ္ပါ ဒကံ = ဘုရားရှင်၌ သွေးကိုဖြစ်စေမှု၊ သွေးစိမ်းတည်အောင် သွေးခြေ အု အောင်ပြုမှု။ ၅-သံဃဘေဒကံ=သံဃာသင်းခွဲမှု။ [သိမ်တခုထည်း၌ တပြိုင် နက် ကံကြီး ကံငယ်ခွဲ၍ ပြုမှသာ “သံဃဘေဒကံ” ကံ ထိုက်သည်။]

အာသန္တကံ—စုတေခါနီးလောလောဆယ်၌ ပြုအပ်သောကံ၊ သို့မဟုတ် ရှေးကပြုပြီးသားကို စုတေခါနီး၌ ထပ်၍ အောက်မေ့အပ် (ဆင်ခြင်နေအပ်) သော ကံတည်း။

၃။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံဝင်း၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံဝင်း၊ အပရာပရိယဝေဒနီယံ - အာရာပရိယဝေဒနီယကံဝင်း၊ အဟောသိကမ္မဋ္ဌ - အဟောသိကံဝင်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ပါက ကာလဝသေန - အကျိုးပေးရာ ကာလနှင့် စပ်သဖြင့်၊ စက္ကာရိ- ကုန်သော၊ ကမ္မာနိနာမ-ကံတို့ မည်၏။

အာစိဏ္ဏကံ - နေ့စဉ်မပြတ် ဝတ်ထား၍ လေ့ကျက်အပ်သော ကံတည်း။ ကုသိုလ်အရာ၌ ဘုရားရှိခိုး ရေလှူ ပန်းလှူ ဆွမ်းလှူ ဥပုသ်စောင့် စသည်နှင့် အကုသိုလ်အရာ၌ မူးဆိုး တံငါ လုပ်မှုတည်း။

ကဋ္ဌတ္တာကံ - ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏကံ အခြေအနေသို့ မရောက် တတ်ဘဲ၊ ဤဘဝ၌ သာမန်ပြုအပ်သော ကံများနှင့်၊ ရှေးရှေးဘဝက ပြုအပ် ခဲ့သော ကံများတည်း။ [ကဋ္ဌတ္တာ=ပြုအပ်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်+ကမ္မ= ကံဟူ၍ အမည်ရသော ကံတည်း၊ ပြုအပ်ပြီးဖြစ်၍ နာမည်မတပ်လျှင် မသင့် မြတ်သောကြောင့် “ကဋ္ဌတ္တာကမ္မ” ဟု နာမည်တပ်ရသည်။]

၃။ ပါကကာလ စတုက္က။ ။ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊ ဒုတိယဘဝ ကာလ၊ တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်မရမှီကာလ၊ ဤသို့ အကျိုးပေးရာကာလနှင့် စပ်၍ လည်း ကံ ၄ ပါး ပြားရသည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ-မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ။

ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ-နောက် ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ။

အပရာပရိယဝေဒနီယ - တတိယဘဝမှ စ၍ နိဗ္ဗာန်မရမှီ အတွင်း၌ အကျိုးပေးသောကံတည်း။

အဟောသိကမ္မ-အကျိုးလုံးလုံး မပေးသော ကံတည်း။

၄။ အကုသလံ-အကုသိုလ်ကံဝင်း၊ ကာမာဝစရကုသလံ- ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံဝင်း၊ ဣပါဝစရကုသလံ - ဣပါဝစရ ကုသိုလ်ကံဝင်း၊ အဣပါဝစရကုသလံစ-အဣပါဝစရကုသိုလ် ကံဝင်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ပါကဋ္ဌာနဝသေန-အကျိုးပေး ရာဋ္ဌာနနှင့်စပ်သဖြင့်၊ တထာ-ထိုအထူ လေးပါးတို့တည်း။

အကုသိုလ်ကံ ၃ မျိုး တတ္ထ-ထိုလေးပါးသောကံတို့တွင်၊ အကု သလံ-အကုသိုလ်ကံသည်၊ ကာယကမ္မ- ကာယကံဝင်း၊ ဝစီ ကမ္မ - ဝစီကံဝင်း၊ မနောကမ္မဋ္ဌ-မနောကံဝင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကမ္မဒွါရဝသေန-ကမ္မ ဒွါရနှင့်စပ်သဖြင့်၊ တိဝိမံ-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ကထံ - အဘယ်သို့ ပြားသနည်း.....

၄။ ပါကဋ္ဌာနစတုက္က။ ။အကျိုးပေးရာ ဘုံဋ္ဌာနနှင့် စပ်၍လည်း ကံ ၄ မျိုး ပြား၏။ [အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကမ္မစတုက္ကကို ၄ မျိုး ခွဲပြီးလျှင် ကိစ္စ- ပါကဒါနပရိယာယ-ပါကကာလ စတုက္ကတို့ကို သုတ္တန်ဒေသနာနည်း ဖြစ်၍ အကျယ်မပြဘဲ၊ ပါကဋ္ဌာနစတုက္ကကိုသာ အဘိဓမ္မာနည်း ဖြစ်သောကြောင့် “တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မ” မှ စ၍ ကမ္မစတုက္ကကုန်အောင် အကျယ် ပြတော်မူသည်။]

အကုသိုလ်ကံအကျဉ်း။ ။ကမ္မဒွါရဝသေန- [ကမ္မ=ကံ+ဒွါရ= ဖြစ်ရာ ဖြစ်ကြောင်း၊] ကံ၏ဖြစ်ရာ ကာယဒွါရဝစီဒွါရ မနောဒွါရကို “ကမ္မ ဒွါရ” ဟု ခေါ်၏။ ဤကမ္မဒွါရသုံးပါးနှင့်စပ်၍ အကုသိုလ်ကံလည်း ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ဟု သုံးမျိုး ပြား၏။ ထို ကံ သုံးမျိုးကို အကျယ် ပြပြန်လို၍ “ကထံ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ပါဏာတိပါတော-ပါဏာတိပါတသင်း၊ အနိန္ဒာဒါနံ-အနိန္ဒာဒါနသင်း၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရေစ- ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသင်း၊ ဣတိ-ဤသုံးပါးသည်၊ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ-ကာယဝိညတ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ ကာယဒ္ဓါရေ - ကာယဒ္ဓါရ၌၊ ဗာဟုလ္လ ဝုတ္တိတော - များစွာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယကမ္ပနာမ - ကာယကံမည်၏။

မုသာဝါဒေါ-မုသာဝါဒသင်း၊ ဝိသုဏ္ဍဝါစာ-ဝိသုဏ္ဍဝါစာသင်း၊ ဖရူသဝါစာ-ဖရူသဝါစာသင်း၊ သမ္ဗုပ္ပလာပေါစ - သမ္ဗုပ္ပ

ကာယကံ ၃ ပါး။ ။ကိုယ်၌ အဖြစ်များသော အမှုကို “ကာယကံ” ဟု ခေါ်၏။ [ကာယ=ကိုယ်+ကမ္မ=ကံ,အမှု။]

ပါဏာတိပါတ=သူ့အသက်သတ်မှု။

အနိန္ဒာဒါန=သူ့ဥစ္စာကို ခိုးဝှက် တိုက်ခိုက် လှည့်ပတ်၍ ယူမှု။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ = ကာမဂုဏ်တို့၌ ကဲ့ရဲ့ထိုက်စွာ ယုတ်ယုတ် မာမာ ကျင့်မှု။ [မိမိ၏ ဇနီးမှတစ်ပါး အခြားသူနှင့် ဖောက်ပြားမှု၊ မိမိ ခင်ပွန်းသည်မှတစ်ပါး အခြား ယောက်ျားနှင့် ဖောက်ပြားမှု။]

ဝစီကံ ၄ ပါး။ ။နှုတ်၌ အဖြစ်များသော အမှုကို “ဝစီကံ” ဟု ခေါ်၏။ [ဝစီ=နှုတ်+ကမ္မ=ကံ, အမှု။]

မုသာဝါဒ=မုသားပြောမှု။ [လိမ်၍ ညာဖြန်း၍ ပြောဆိုမှု။]

ဝိသုဏ္ဍဝါစာ=ချောပစ် ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုမှု။ [သူတပါးတို့ကို ရန်တိုက်မှု။]

ဖရူသဝါစာ = ကြမ်းတန်းသော စကားကို ပြောဆိုမှု။ [မကြားကောင်း မနာသာ ယုတ်ယုတ်မာမာ ဆဲဆို ငေါက်ငန်း ချောက်ချန်းမှု။]

လာပသင်း၊ ဣတိ - ဤလေးပါးသည်၊ ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ- ဝစီဝိညတ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝစီဒ္ဓါရေ - ဝစီဒ္ဓါရ၌၊ ဗာဟုလ္လ ဝုတ္တိတော-ကြောင့်၊ ဝစီကမ္ပနာမ-ဝစီကံ မည်၏။

အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာသင်း၊ ဗျာပါဒေါ-ဗျာပါဒသင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်း၊ ဣတိ-ဤသုံးပါးကား၊ ဝိညတ္တိယာ - ကာယ ဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို၊ အညတြာပိ - ကြည့်၍လည်း၊ မနသ္မိ ယေဝ- မနောဒ္ဓါရ၌ သေလျှင်၊ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော-များစွာဖြစ် ခြင်းကြောင့်၊ မနောကမ္ပနာမ-မနောကံမည်၏။

သမ္ဗုပ္ပလာပ = ပိန်ဖျင်းသော စကားကို ပြောဆိုမှု။ [အနှစ် အဆန် ကင်း သော စပါးပိန် စပါးဖျင်းအလား အနှစ်လည်းမတက် အနက်လည်း မပါ ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထုသွား “ရွှေယုံနဲ့ ရွှေကျား သက်ကယ်ရိတ် သွား ရောတဲ့” စသော စကားကို ပြောဆိုမှု။]

မနောကံ ၃ ပါး။ ။ကိုယ်လည်းမလှုပ် နှုတ်လည်းမပါစိတ်၌သာ အဖြစ် များသော အမှု။

အဘိဇ္ဈာ = သူတပါး စည်းစိမ်ကို မတရား ယူလိုမှု။ (တရားကိုယ်မှာ လောဘတည်း။) [တောင်း၍ လဲ၍ယူလိုခြင်းမှာ အဘိဇ္ဈာမဟုတ်။]

ဗျာပါဒ = သူတပါး၏ ပျက်စီး သေကြေရန် ကြံစီမှု။ (တရားကိုယ်မှာ ဒေါသတည်း။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = အယူမှားမှု။ (တရားကိုယ်မှာ ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်တည်း။)

အကုသလ ကမ္မပထ ၁၀- ဤကာယကံ ၃ ပါး ဝစီကံ ၄ ပါး မနောကံ ၃ ပါးကို အကုသလ ကမ္မပထတရား ၁၀ ပါး ဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ပြုကြသည်။ [အကုသလကမ္မ = အကုသိုလ်ကံ+ပထ = အပါယ် ရောက်ကြောင်းလမ်း

ကံဖြစ်ကြောင်းတရား ၁။ တေသု-ထိုဆယ်ပါးတို့တွင်ပါဏာ
 တိပါတော - ပါဏာတိပါတသည်၎င်း၊
 ဖရုသဝါစာ - ဖရုသဝါစာ သည်၎င်း၊ ဗျာပါဒေါစ - ဗျာပါဒ
 သည်၎င်း၊ ဒေါသမူလေန - ဒေါသမူလ, ဒေါသမူလ ရှိသော
 စိတ်ကြောင့်၊ ဇာယန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၂။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော - ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသည်
 ၎င်း၊ အဘိဇ္ဈာ - အဘိဇ္ဈာ သည်၎င်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

“အပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်း လမ်းခရီးဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံများ”
 ဟူလို။.... ဒုစရိုက် ၁၀ပါးဟုလည်း ခေါ်၏။ ဒု=မကောင်းသော+စရိတ=
 စရိုက်၊ ဝါ-အကျင့်။]

၁။ ကံဖြစ်ကြောင်း တရား။ ။တေသု ပါဏာတိပါတော စသော
 ၁-၂-၃-၄ ဝါကျများကားကံဖြစ်ကြောင်းတရားကိုပြသော စကားတည်း။
 “ဒေါသမူလေန-ဒေါသမူလ, ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့်” ဟု အနက်
 ၂ ချက် ပေးရာ၌ ပါဏာတိပါတနှင့် ဖရုသဝါစာသည် တရားကိုယ်အားဖြင့်
 ဒေါသ နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ ဖြစ်ရကား “ဒေါသမူလကြောင့် ဖြစ်သည်”
 ဟူ၍၎င်း “ဒေါသမူလ ရှိသော ယှဉ်ဘက်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည် ” ဟူ၍၎င်း
 အနက် ၂ ချက်လုံး သင့်၏။ ဗျာပါဒ၏ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသပင် ဖြစ်ရကား
 “ဒေါသမူလရှိသော ယှဉ်ဘက်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည် ” ဟူသော နောက်
 တနက်သာ သင့်သည်။

၂။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော ၊ ပေ ၊ လောဘမူလေန — ကာမေသု
 မိစ္ဆာစာရသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် လောဘမူလစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတနာ
 တည်း။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် လောဘမူလ, လောဘမူလ

သည်၎င်း၊ လောဘမူလေန - လောဘမူလ, လောဘမူလ
 ရှိသောစိတ်ကြောင့်၊ ဇာယန္တိ-နိဇ္ဈိ။

၃။ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊စက္ကာရိဝိ-လေးပါးလုံးတို့
 သည်လည်း၊ န္ဒီဟိ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ မူလေဟိ - လောဘမူ
 ဒေါသမူတို့ကြောင့်၊ သစ္စဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၄။ ပန-ဆက်ဥးအံ့၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန - စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏
 အစွမ်းဖြင့်၊ ဇေတံအကုသလံ-ဤအကုသိုလ်ကံသည်၊ သဗ္ဗထာ
 ဝိ-အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း၊ န္ဒီဒသဝိဓံ-တဆဲ့နှစ်ပါး
 အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ကာမကုသိုလ်ကံ ၃ မျိုး ၁။ ကာမာဝစရကုသလံဝိ - ကာမာ
 ဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း၊ ကာယ
 ခွါရေ-ကာယခွါရ၌၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မံ-ကာယကံ
 ၎င်း၊ ဝစီခွါရေ-ဝစီခွါရ၌၊ ပဝတ္တံ-သော၊ ဝစီကမ္မံ-ဝစီကံ၎င်း၊

ရှိသော ယှဉ်ဘက်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်၏။ အဘိဇ္ဈာကား လောဘမူလ ရှိသော
 စိတ်ကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။

၃။ သေသာနိ၊ပေ၊နန္ဒီဟိမူလေဟိ - ဆိုခဲ့ပြီးသော ၆ ပါးမှ ကြွင်းသော
 အဒိန္နာဒါန မုသာဝါဒ ဝိသုဏ္ဏဝါစာ သမ္မပ္ပလာပ တို့ကား ရံခါ လောဘ
 ကြောင့်လည်းဖြစ် , ရံခါ ဒေါသကြောင့်လည်း ဖြစ်ကုန်၏။

၄။ စိတ္တုပ္ပါဒ၊ပေ၊ဒ္ဓါဒသဝိဓံ- ဤအကုသလ ကမ္မပထတရား ၁၀ပါး
 သည် စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအားဖြင့် (အရင်းစစ်လျှင်) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါး
 ပင်တည်း။ “ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါးသည်ပင် ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ
 ပါဏာတိပါတ စသော အနေအားဖြင့် ဖြစ်ကြလေသည် ” ဟူလို။

မနောဒွါရေ-မနောဒွါရန္တံ၊ ပဝတ္တံ-သော၊ မနောကမ္မံ-မနောကံ
၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ကမ္မဒွါရဝသေန-ကမ္မဒွါရနှင့်စပ်သဖြင့်၊ တိဝိဓံ-
သည်၊ ဟောတိ-၏။

ကာမကုသိုလ်ကံ ၃ မျိုး။ ။ “တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီဏမ္မံ
မနောကမ္မဇ္ဈေတိ” ဟု ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကုသိုလ်ကံသာ ကာယကံစသော
အားဖြင့် ၃ ပါး ပြားသည် မဟုတ်သေး၊ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံလည်း
ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံအားဖြင့် ၃ ပါးပြားသည်-ဟူလို။

ကာယကံ ၃ ပါး

ပါဏာတိပါတဓိရတိ=ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
အဒိန္နာဒါနဓိရတိ=အဒိန္နာဒါနမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဓိရတိ=ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

ဝစီကံ ၄ ပါး

မုသာဝါဒဓိရတိ=မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
ဝိသုဏဝါစာဓိရတိ=ဝိသုဏဝါစာမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
ဖရသဝါစာဓိရတိ=ဖရသဝါစာမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
သမ္ပပ္ပလာပဓိရတိ=သမ္ပပ္ပလာပမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

မနောကံ ၃ ပါး

အနဘိဇ္ဈာ=အဘိဇ္ဈာမဖြစ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း (အလောဘ)။
အဗျာပါဒ=ဗျာပါဒမဖြစ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း (အဒေါသ)။
သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အယူမှန်ခြင်း (အမောဟ-ပညာ) ဤ ၁၀ ပါးကို “ကုသလ
ကမ္မပထ” တရားဟု၎င်း သုစရိုက် ၁၀ ပါးဟု၎င်း ခေါ်သည်။

၂။ ဒါနံ သီလ ဘာဝနာဝသေန-ဒါနံ သီလ ဘာဝနာတို့၏
အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-သို့ အတူ သုံးပါးပင်တည်း။

၃။ ပန-ဆက်ဥြးအံ့၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန-စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏
အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဇေတိ-ဤကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည်၊ အဋ္ဌ
ဝိဓံ-ရှစ်ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀။ ဒါနံ သီလ ဘာဝနာ အပစယန ဝေယျာ
ဝစ္စ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန ဓမ္မဿဝန
ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေန-ဒါနံ၊ သီလ၊ ဘာဝနာ၊ အပစာ

၂။ တထာဒါနံ သီလ ဘာဝနာဝသေန-ကာယကံဝစီကံ မနောကံ
အားဖြင့် ပြားသော ကုသိုလ်ကံသည်ပင် ဒါနံ သီလ ဘာဝနာအားဖြင့် တဖန်
၃ မျိုး ပြားပြန်သည်၊ ယခင် ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ ပါးကို ဒါနံ သီလ
ဘာဝနာ ၃ မျိုးဖြင့် မြှောက်ပွားလျှင် ၃၀ ဖြစ်နိုင်သည်။

၃။ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန၊ ပေ၊ ဟောတိ-စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်
(အရင်းစစ်လျှင်) ဤ ကာမကုသိုလ်ကံသည် ၈ ပါးရှိ၏၊ ၈ ပါးဟူသည်မှာ
မဟာကုသိုလ်စိတ်ပင်တည်း၊ “မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ပါးသည်ပင် ကာယကံ
စသော ဒါနစသော အနေအားဖြင့် ဖြစ်ကြသည်” ဟူလို။

ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀ ပါး။ ။ ဒါနံ=ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု။ ။ သီလ=
၅ ပါး၊ ၈ ပါး၊ ၁၀ ပါးစသော သီလဆောက်တည်မှု။ ။ ဘာဝနာ=
ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးခြင်းမှု။ ။ အပစာယန = အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ကြီးသူအား
အရိုအသေပြုမှု။ ။ ဝေယျာဝစ္စ = သူများကုသိုလ်ကိစ္စ၌ ကူညီဆောင်ရွက်
မှု။ ။ ပတ္တိဒါန=မိမိရသော ကုသိုလ်အတ္တိကို အမျှဝေမှု။ [ပတ္တိ=ရအပ်
သောကုသိုလ်အတ္တိ+ဒါန=မိမိကဲ့သို့ အညီအမျှရကြစေရန်ပေးဝေမှု]။ ။
ပတ္တာနုမောဒန = မိမိသို့ ရောက်လာသော ကုသိုလ်အတ္တိကို ဝမ်းမြောက်

ယန၊ ဝေယျာဝစ္စ၊ ပတ္တိဒါန၊ ပတ္တာနုမောဒန၊ ဓမ္မဿဝန၊ ဓမ္မဒေသနာ၊ ဒိဋ္ဌိဇု ကမ္မတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒသဝိဇ္ဇာ-ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏။

ပန - ဆက်ဥူးအံ့၊ ဝိသတိဝိဇ္ဇာ - နှစ်ဆယ် အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ တံဇေတံ-ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံသည်။

ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်မှု။ [ပတ္တ = ကောင်းမှုရှင်တို့က အမျှဝေသဖြင့် မိမိထံ ရောလာသော ကုသိုလ်အတို့+အနုမောဒနာ=ဝမ်းမြော်စွာသာဓုခေါ်မှု။]။ ဓမ္မဿဝန=တရားနာမှု။ ။ဓမ္မဒေသနာ = လာဘ်လာဘကိုမဲ့ဘဲ တရားဟောမှု။ ။ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ-အယူကို ဖြောင့်မတ်စွာယူမှု။

ဤ ၁၀ ပါးကို “ ပုညကြိယဝတ္ထု ” ၁၀ ပါး ဟု ခေါ်စမှတ် ပြကြ၏ [ပုည+ကြိယ+ဝတ္ထု။ ပုည=ကောင်းမှု + ကြိယ=ပြုသင့်ပြုထိုက်သော + ဝတ္ထု=တည်ရာ၊ “ကောင်းသောအကျိုး၏ တည်ရာဖြစ်၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုကုသိုလ် ၁၀ ပါး” ဟုလို။] သုစရိုက်ဆယ်ပါးနှင့် ပုညကြိယ ဝတ္ထု ၁၀ ပါးသည် အတူတူပင် ဟု မှတ်မှားတတ်သည်၊ သတိပြု။

၁၀ ပါးက ၃ ပါးဖြစ်ပုံ။ ။ဒါန သီလ ဘာဝနာ ဤ ၃ ပါးကို အစဉ် အတိုင်းထား၍ အစဖြစ်သော အပစာယန ဝေယျာဝစ္စ ၂ ပါးကို အလယ် ဖြစ်သော သီလတွင်း၌သွင်း၊ အလယ် ဖြစ်သော ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒနာ ၂ ပါးကို အစဖြစ်သော ဒါန၌သွင်း၊ နောက်ဖြစ်သော ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို ဘာဝနာ၌သွင်း (တနည်း-ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃ ပါးလုံးသွင်း၍) ရေတွက်လျှင် ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃ ပါး၌ ပါဝင်၏။

[ဆောင်] ဒါန-သီလ၊ ဘာဝနာ၊ သုံးဖြာစဉ်၍ခင်း။ ။စ-နှစ်ကိုလယ်၊ လယ်နှစ်ကို-စ၊ နောက်မှ နောက်ချင်းသွင်း။

ကာမာဝစရကမ္မမိစ္ဆေဝ-ကာမာဝရကံ ဟူ၍သာလျှင်၊ သင်္ခါ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။

ရူပကုသိုလ်ကံ ၅ ပန-အတို့ တပါးကား၊ ရူပါဝစရကုသလံ-ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကံသည်၊ မနောကမ္မ မေဝ-မနောကံ တမျိုးသာတည်း၊ တဉ္စ-ထို မနောကံသည်လည်း၊ ဘာဝနာမယံ-ဘာဝနာမယတည်း၊ အပ္ပနာပတ္တိ-အပ္ပနာသို့ရောက်၏၊ ဈာနဂံဘေဒေန-ဈာန်အင်္ဂါတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဇ္ဇာ-ငါးပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

တံပနေတံ၊ ပေ၊ သင်္ခါ ဂစ္ဆတိ-ဝိသတိဝိဇ္ဇာ အရ ၂၀ ဟူသည် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၂၀ တည်း၊ ဤ “အကုသိုလ်ကံနှင့် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ ၂၀ ကို ကာမာဝစရကံ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သည်” ဟုလို။

အရူပကုသိုလ်ကံ။ ။မနောကမ္မမေဝ-ဤ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကံကား ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ဟု ၃ မျိုးမရှိ၊ မနောကံ ၁ မျိုးသာ ရှိသည်။

တဉ္စဘာဝနာမယံ - ဒါန သီလ ဘာဝနာဟု ၃ မျိုး မရှိ၊ ဘာဝနာ ၁ မျိုးသာ ရှိသည်။ [ဘာဝနာမယ၌ မယသဒ္ဓါ အနက်သီးခြား မရှိ။]

အပ္ပနာပတ္တိ - ဤစကားကား ကာမကုသိုလ်ကို စောင်းသော စကားတည်း၊ “ မနောကံ ဘာဝနာမယ ဟု ဆိုသော်လည်း ကာမ ကုသိုလ်ကံ မနောကံ ဘာဝနာမယမျိုး မဟုတ်၊ အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်သော မနောကံ ဘာဝနာမယ တည်း ” ဟုလို။ [ဈာန်မရမှီ ရှေ့အတို၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ပွားများမှုကား ကာမကုသိုလ် မနောကံ ဘာဝနာတည်း။]

ဈာနဂံဘေဒေနပဉ္စဝိဇ္ဇာ-ရူပစိတ်၌ ပြန့်သည့်အတိုင်း ယှဉ်ဘက်ဈာန် အင်္ဂါတို့က ၅ မျိုး ပြားခြင်းကြောင့် ရူပကုသိုလ်ကံလည်း ၅ မျိုးပြားရသည်။

အရူပကုသိုလ်ကံ ၄ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အရူပါဝစရကုသလဗ္ဗိ-
 အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း၊ မနော
 ကမ္မံ - မနောကံသာတည်း၊ တံပိ - ထို မနောကံသည်လည်း၊
 ဘာဝနာမယံ-တည်း၊ အပ္ပနာပတ္တံ - ဇာတိ၊ အာရမဏဘေဒန-
 အာရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုဗ္ဗိမံ-လေးပါး အပြားရှိသည်၊
 ဟောတိ-၏။

အရူပကုသိုလ်ကံ။ ။ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၏ မနောကံ - ဘာဝနာ
 မယ - အပ္ပနပတ္တ ဖြစ်ပုံမှာ ရူပကုသိုလ်ကံနှင့် မထူးပြီ၊ စိတ်ပိုင်း အရူပစိတ်၌
 ပြန့်သည့်အတိုင်း ကောင်းကင် ပညတ် စသော အာရုံတို့၏ အပြားဖြင့် အရူပ
 ကုသိုလ်ကံလည်း ၄ မျိုး ပြားရလေသည်။

တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မံ-မှ စ၍ ဤ “ အာရမဏဘေဒန စတုဗ္ဗိမံ
 ဟောတိ” တိုင်အောင်သောစကားရပ်ကား အကုသိုလ်ကံစသော ကံ ၄ မျိုး၏
 ရသင့်သော အပြားကို ပြသော စကားရပ်တည်း၊ ဤမှ နောက်၌ ထိုကံတို့၏
 ပါကဋ္ဌာနကို ပြောတော့လေတုံ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ကမ္မစတုက္က၌ အစိတ်အစိတ်စတုက္ကပေါင်း မည်မျှရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ခ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဇနက ဥပတ္တမ္ဘက ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဥပဒိဋ္ဌက ဥပသာတက ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဂရုက အာသန္န ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ အဘယ်ကံမျိုးကို အာစိဏ္ဏ ကင်္ဂုတ္တာ ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ ဟု ခေါ်သနည်း။

- ဆ။ ပဉ္စာနန္တရိယကံ ၅ ပါး သရုပ် ထုတ်ပြပါ။
- ဇ။ အဘယ်ကို အပရာရိယဝေဒနီယ-အဟောသိကံ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဈ။ ကာယကံ ၃ ပါး သရုပ်ကို အနက် အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- ည။ ဝစီကံ ၄ ပါး သရုပ်ကို အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- ဋ။ မနောကံ ၃ ပါး သရုပ်ကို အနက် အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- ဌ။ ပါဏာတိပါတ စသော ၁၀ ပါးကို အဘယ်ကြောင့် “ အကုသလ
 ကမ္မပထ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဍ။ ဒုစရိုက် ၁၀ ပါး ဟူသည့် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဎ။ ဒေါသမူလေန ပုဒ်နက်ကို နှစ်မျိုးခွဲ၍ ရသင့်သောကံနှင့် တွဲပြပါ။
- ဏ။ လောဘမူလေန ပုဒ်နက်ကို ၂ မျိုး ခွဲ၍ ရသင့်သောကံနှင့် တွဲပြပါ။
- တ။ ဤ အကုသိုလ်ကံ ၁၀ ပါး၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ကား အဘယ်စိတ်များ
 နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ထ။ ကုသလကမ္မပထ ၁၀ ပါး၏သရုပ်ကို ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံခွဲခြား၍
 ရေတွက်ပါ။
- ဒ။ သုစရိုက် ၁၀ ပါးဟူသည့် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဓ။ ကာမကုသိုလ်ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ကောက်ပါ။
- န။ ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀ ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ပ။ ၎င်း ၁၀ ပါးက ၃ ပါးဖြစ်ပုံကို သွင်းပြပါ။
- ဖ။ “တံပနေတံ ဝိသတိဝိဇ္ဇမိ” အရ ကာမာဝစရကံ ၂၀ သရုပ်ကို ပြပါ။
- ဗ။ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရကံတို့သည် ကာယကံစသော ကံသုံးပါး ဒါန သီလ
 ဘာဝနာ ၃ ပါးတွင် အဘယ်၌ သွင်းမည်နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။

ကမကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ

၁။ ဧတ္ထ - ဤ လေးမျိုးသော ကံတို့တွင်၊ ဥဒ္ဓစ္စရဟိတံ-ဥဒ္ဓစ္စမှကင်းသော၊ အကုသလကမ္မံ-အကုသိုလ်ကံသည်၊ အပါယဘူမိယံ-အပါယ်ဘုံ၌၊ ပဋိသန္ဓိံ - ပဋိသန္ဓေကို၊ ဇနေတိ - ဖြစ်စေ၏။ ပဝတ္တိယံပန-ပဝတ္တိအခါကား၊ သဗ္ဗိဝိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ (ဥဒ္ဓစ္စလည်း ပါဝင်သော-ဟူလို၊) န္ဒါဒသဝိဓံ- ၁၂ ပါး အပြားရှိသော အကုသိုလ်ကံသည်၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါး ကုန်သော၊ အကုသလပါကာနိ-အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ကို၊ သဗ္ဗတ္ထာဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ကာမလောကေ - ကာမဘုံ၌၎င်း၊ ရူပလောကေစ - ရူပဘုံ၌၎င်း၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝိပစ္စတိ-ရင့်ကျက်စေ၏။

ကမကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ။ ။၁- “ဧတ္ထာကုလကမ္မ၊ ပေဝိပစ္စတိ” ကား ပါကဋ္ဌာန စတုတ္ထ၌ ပြခဲ့သော ကံလေးမျိုးတွင် အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးရာ (ပါကဋ္ဌာနကို) ပြသော စကားတည်း၊ ဥဒ္ဓစ္စ သဟဂုတ်မှ တပါးသော အကုသိုလ်ကံ ၁၁ ပါးသည် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး၏။ “အပါယ်ဘုံ၌ ဤ အကုသိုလ်ကံ ၁၁ ပါးတွင် ၁ ပါးကြောင့် ပဋိသန္ဓေ နေကြရသည်” ဟူလို၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်ကံကား ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်။

ပဝတ္တိအခါ၌ကား ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်နှင့်တကွ အကုသိုလ်ကံ ၁၂ လုံးပင် အဟိတံအကုသလဝိပါက် ၇ ပါးကိုကာမ ၁၁ ဘုံ၌၎င်း၊ အသညသတ်မှတပါး ရူပ ၁၅ ဘုံ၌၎င်း၊ ထိုက်သလို ဖြစ်စေနိုင်၏။ အသညသတ်ဘုံနှင့် အရူပဘုံတို့၌ကား (စက္ခုသောတစသည်မရှိ) အဟိတံဝိပါက်များ ဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ ဤစကားအရ “အကုသိုလ်ကံ၏ ပါကဋ္ဌာနကား ပဋိသန္ဓေအခါ အတွက် အပါယ်ဘုံ၊ ပဝတ္တိအခါအတွက် ကာမ ၁၁ ဘုံနှင့် ရူပ ၁၅ ဘုံ” ဟု သိသာပြီ။

၂။ ကာမာဝစရကုသလံပိ - ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံသည်လည်း၊ ကာမသုဂတိယမေဝ - ကာမသုဂတိ ဘုံ၌သာလျှင်၊ ပဋိသန္ဓိံ -ကို၊ ဇနေတိ-၏၊ တထာ- ထို ကာမသုဂတိဘုံ၌သာလျှင်၊ ပဝတ္တိယဉ္စ - ပဝတ္တိအခါ၌လည်း၊ မဟာဝိပါကာနိ-မဟာဝိပါက်စိတ်တို့ကို၊ (ဇနေတိ-၏) အဟေတုကဝိပါကာနိပန - အဟိတံကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ကိုကား၊ အဋ္ဌဝိ - ရှစ်ပါးလုံးတို့ကိုလည်း၊ သဗ္ဗတ္ထာဝိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ကာမလောကေ - ကာမဘုံ၌၎င်း၊ ရူပလောကေစ - ရူပဘုံ၌၎င်း၊ ယထာရဟံ-စွာ၊ ဝိပစ္စတိ-၏။

တိဟိတံဥဒ္ဓစ္စ ၁။ တတ္ထာဝိ - ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံတွင်လည်း၊ တိဟေတုကံ- တိဟိတံဖြစ်သော၊ ဥဒ္ဓစ္စံ-အမြတ်ဖြစ်သော၊ ကုသလံ - ကုသိုလ်ကံသည်၊ တိဟေတုကံ-တိဟိတံဖြစ်သော၊ ပဋိသန္ဓိံ-ပဋိသန္ဓေကျိုးကို၊ ဒတ္တော - ပေး၍၊ ပဝတ္တေ - ပဝတ္တိအခါ၌၊ သောဠသ

၂။ ကာမာဝစရ ကုသလံပိ၊ ပေ၊ ဝိပစ္စတိ-ကာမကုသိုလ်ကံလည်း ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၌သာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၏၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း မဟာဝိပါက် ၈ ကိုကား ကာမသုဂတိဘုံ၌သာ ဖြစ်စေ၏၊ (အပါယ်ဘုံ ရူပဘုံတို့၌ မဖြစ်စေ၊) အဟိတံကုသလဝိပါက် ၈ ကိုမူ ကာမ ၁၁ ဘုံနှင့် ရူပဘုံတို့၌ ထိုက်သလို ဖြစ်စေ၏၊ (အရူပဘုံ၌ မဖြစ်စေ။) [ရူပဘုံ၌ ဃာနဇိဝှါကာယဝိညာဏ်တို့ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “ယထာရဟံ” ဟု ဆို၏။] ဤစကားအရ ကာမကုသိုလ်ကံ၏ ပါကဋ္ဌာနကား ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ကာမ ၁၁၊ ရူပ ၁၅ ဘုံ ဟု သိသာပြီ။

ဝိပါကာနိ-တဆွဲ ခြောက်ပါးသော ဝိပါကစိတ်တို့ကို၊ ဝိပစ္စတိ-
ရင့်ကျက်စေ၏။

၂။ တိဟေတုကံ - သော၊ ဩမကံ - အညံ့စား ဖြစ်သော၊
(ကုသလံစ-ကုသိုလ်ကံသည်၎င်း၊) နိဟေတုကံ - နိဟိတ်ဖြစ်
သော၊ ဥက္ကဋ္ဌံ-သော၊ ကုသလံစ - သည်၎င်း၊ နိဟေတုကံ-

တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌစသည်တို့၏ အကျိုး။ ။တတ္ထာဝရတိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌံ-
စသည်ကား ကာမကုသိုလ်ကံ၏ တိဟိတ် ဥက္ကဋ္ဌ စသော အပြားနှင့် ထို
ကုသိုလ်၏ အကျိုးများကို ခွဲခြားသော စကားတည်း။

တိဟိတ်ကုသိုလ်။ ။ကုသိုလ်ပြုသည့် အခါ ကံ၏အကျိုးကို သိသော
ကမ္မဿကတာဉာဏ်၊ သို့မဟုတ် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဆင်ခြင်တတ်သော
ဝိပဿနာဉာဏ် ပါဝင်လာလျှင် ထိုကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်၏။
“အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဟိတ်သုံးပါးနှင့် ယှဉ်သည်” ဟူလို၊ တရား
ကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တည်း။

ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်။ ။ကုသိုလ်မပြုခင်သော်၎င်း ပြုပြီးနောက်သော်၎င်း
လောဘ ဒေါသစသော အကုသိုလ်များ မခြံရံဘဲ၊ ကုသိုလ်များ ခြံရံနေလျှင်
ထို တိဟိတ်ကုသိုလ်သည် သာလွန်မြင့်မြတ် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။
ထို ကုသိုလ်ကို သတိရတိုင်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ပြန်ပါမူကား အလွန်
အလွန် မြင့်မြတ်လေတော့သည်။

အကျိုးပေးပုံ။ ။ထိုတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်သည် မဟာဝိပါက ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ဟူသော တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၍ ပဝတ္တိအခါ၌ မဟာဝိပါက
နှင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက ၁၅ ချက်သော အကျိုးကို ပေးသည်။

တိဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်။ ။ကုသိုလ်မပြုခင်သော်၎င်း၊ ပြုပြီးမှသော်၎င်း၊
အကုသိုလ်ကံများ ခြံရံနေလျှင် ယခင် တိဟိတ် ကုသိုလ်သည်ပင် အညံ့စား
အဖြစ်သို့ ရောက်လေရကား “တိဟိတ်ဩမက” မည်ရလေသည်။

သော၊ ပဋိသန္ဓိ-ကို၊ ဒတ္တော-၍၊ ပဝတ္တေ-၌၊ တိဟေတုကရဟိ
တာနိ-တိဟိတ်ဝိပါကမှကင်းကုန်သော၊ (မဟာဝိပါကဉာဏ
သမ္ပယုတ်မှ တပါးသော-ဟူလို၊) နှိုဒသဝိပါကာနိ- ၁၂ ပါး
သော ဝိပါကစိတ်တို့ကို၊ ဝိပစ္စတိ-ရင့်ကျက်စေ၏။

၃။ နိဟေတုကံ - သော၊ ဩမကံ - သော၊ ကုသလံပန-
ကုသိုလ်ကံသည်ကား၊ အဟေတုကမေဝ - အဟိတ်သာလျှင်
ဖြစ်သော၊ ပဋိသန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေကျိုးကို၊ ဒေဝိ-ပေး၏၊ ပဝတ္တေ
စ-ပဝတ္တိအခါ၌လည်း၊ အဟေတုကဝိပါကာနေဝ - အဟိတ်
ကုသလဝိပါကစိတ်တို့ကိုသာလျှင်၊ ဝိပစ္စတိ-၏။

နှိုဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်။ ။ကုသိုလ်ပြုသည့်အခါ (ကလေးသူငယ်များ
ပြုသကဲ့သို့) ကံ ကံ၏အကျိုးကို သိသော ဉာဏ်မပါလျှင် အမောဟ ဟိတ်နှင့်
မယှဉ်သောကြောင့် နှိုဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ်
ဉာဏဝိပဿနာတည်း၊ ထိုကုသိုလ်၏ ရှေ့နောက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံနေလျှင် နှိုဟိတ်
ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ် ဖြစ်၏။

အကျိုးပေးပုံ။ ။ဤ တိဟိတ်ဩမကနှင့် နှိုဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်သည်
မဟာဝိပါက ဉာဏဝိပဿနာဟူသော နှိုဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၍၊ ပဝတ္တိ
အခါ “တိဟေတုက ရဟိတာနိ” အရ တိဟိတ်မဟာဝိပါက ဉာဏသမ္ပယုတ်
မှ ၇ပါး၊ မဟာဝိပါကဉာဏဝိပဿနာ ၄, အဟိတ်ကုသလဝိပါက ၈, ပေါင်း
၁၂ ပါးသော အကျိုးကို ပေးသည်။

နှိုဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်။ ။နှိုဟိတ်ကုသိုလ်၏ ဩမကဖြစ်ပုံကို တိဟိတ်
ဩမကအတိုင်း သိလေ၊ ဤ နှိုဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်ကား ပဋိသန္ဓေအခါ၌
ဇစ္စန္ဓ စသော လူနှင့် ဝိနိပါတိကအသုရာတို့ အတွက် အဟိတ်ကုသလဝိပါက

ကေစိဝါဒ အသင်္ခါရံ - အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံသည်။ သ
သင်္ခါရဝိပါကာနိ - သသင်္ခါရိက ဝိပါက်စိတ်တို့ကို၊
နပစ္စတိ-မရင့်ကျက်စေ၊ သသင်္ခါရံ-သသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံ
သည်။ အသင်္ခါရဝိပါကာနိ - အသင်္ခါရိကဝိပါက်စိတ်တို့ကို၊
နပစ္စတိ-မရင့်ကျက်စေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကေစန - အချို့ဆရာတို့
ဆိုကြကုန်၏။

တေသံ - ထိုဆရာတို့၏(အယူ၌)၊ ခုဒ္ဒသ-တဆဲ့နှစ်ပါးကုန်
သော၊ ပါကာနိ - ဝိပါက်စိတ်တို့ကို၎င်း၊ ဒသ - ဆယ်ပါးကုန်
သော၊ ပါကာနိ-တို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါကာနိ-
တို့ကို၎င်း၊ ယထာဝတ္ထာနုဿာရေန-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီး
ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ ယထာသမ္ဘဝံ - ဖြစ်သင့်သည်အား
လျှော်စွာ၊ ဥဒ္ဓိသေ-ပြရာ၏။

ဥပေက္ခာ သန္တိရဏ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၍ ပဝတ္ထိအခါ၌ အဟိတ်ကုသလ
ဝိပါက် ၈ ပါးကိုသာ ဖြစ်စေသည်။

[ဆောင်] ကုသိုလ်ပြုစဉ် , ကံကျိုးမြင်သိ , ဉာဏ်ယဉ်ဘိက , တိဟိတ်
ကုသိုလ် , ခေါ်ဆိုကြရိုး၊ အကျိုးမမြင် , ဉာဏ်မယဉ်သော် ,
ခေါ်တွင်ဒွိဟိတ်-ကုသိုလ်စိတ်တည်း၊ ကြိတ်လိင်သေသင် ,
ရှေ့နောက် နှစ်ရပ်ဝယ် , ညှပ်မှုကုသိုလ်-ဥက္ကဋ္ဌဆို၏၊ ထိုထို
နှစ်တန် , အကုခြံလျှင် , တဘန်ဩမက - မည်တုံကြသည်၊
မှတ်ကြလွယ်သို့ အချုပ်တည်း။

ကေစိဝါဒ။ ။ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကား အများ သဘောတူ
ဆုံးဖြတ်အပ်သော သမာနဝါဒတည်း၊ ကေစိဆရာ (မောရဝါဒီမည်သော

အရပ်၌ သီတင်းသုံးသော မဟာဒတ္ထထေရ်)တို့ကမူ “ အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်
ကံသည် သသင်္ခါရိက အကျိုးကို မပေး၊ သသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကလည်း
အသင်္ခါရိကအကျိုးကို မပေးနိုင်”ဟုဆို၏၊ ထိုအယူအတိုင်း ရေတွက်လျှင်....

ဒွါဒသ — တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်သည် အသင်္ခါရိက (မဟာကုသိုလ်
ဉာဏသမ္ပယုတ် ၂ ပါး) ဖြစ်အံ့, အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈, မဟာဝိပါက်
အသင်္ခါရိက ၄, ဤ ၁၂ ပါးသော အကျိုးပေး၏၊ သသင်္ခါရိကဖြစ်အံ့, အဟိတ်
ကုသလဝိပါက် ၈, မဟာဝိပါက် သသင်္ခါရိက ၄, ဤ ၁၂ ပါးကို ဖြစ်စေ၏၊
[အဟိတ်ဝိပါက်ကား အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဟု မဆိုရ၍ နှစ်ဘက်ရ
ဖြစ်သည်။]

ဒသ — တိဟိတ်ဩမကနှင့် ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်လည်း အသင်္ခါရိက
ဖြစ်အံ့, အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈, မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပလ္လယကုသိုလ်အသင်္ခါရိက ၂,
ဤ ၁၀ ပါးသော အကျိုးကို ဖြစ်စေ၏၊ သသင်္ခါရိကဖြစ်အံ့, အဟိတ်ကုသလ
ဝိပါက် ၈, ဉာဏဝိပလ္လယကုသိုလ်အသင်္ခါရိက ၂, ဤဆယ်ပါးသော အကျိုးကိုပေး၏။

အဋ္ဌ — ဒွိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်ကား အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂ မျိုး
လုံးပင် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈ ပါးကိုသာ ဖြစ်စေသည်၊ ဤသို့လျှင် ဆိုခဲ့
ပြီးသော သမာနဝါဒနည်းကို အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ထိုက်သလို ပြရာ၏။

ကုသိုလ်		သမာနဝါဒ ဝိပါက်	ကေစိဝါဒ ဝိပါက်
တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ	အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက	၁၆	၁၂
တိဟိတ်ဩမက ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ	အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက	၁၂	၁၀
ဒွိဟိတ်ဩမက	အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက	၈	၈

ရူပကံ၏
အကျိုးပေးရာဘုံ

၁။ ပန - ကား၊ ရူပါဝစရကုသလံ - ရူပါ
ဝစရကုသိုလ်ကို၊ ပဌမဇ္ဈာနံ-ပဌမဈာန်ကို၊
ပရိတ္တံ-ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ-
ဖြစ်စေ၍ (ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု-ဗြဟ္မပါရိ
သဇ္ဇဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၂)တဒေဝ-ထိုပဌမဈာန်ကိုပင်၊
မဇ္ဈိမံ-မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ - ၍၊ ဗြဟ္မပုရောဟိ
တေသု-ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၃)ပဏိတံ-
ပဏိတံဈာန် ဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ - ၍၊ မဟာဗြဟ္မေသု-
မဟာဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ။ ။ဤ ရူပကုသိုလ်ကံ၏
ပါကဋ္ဌာနကို သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအတိုင်း သိနိုင်လောက်ပြီ၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု စသည်
တို့၌ သဒ္ဓါနေက “သဇ္ဇေသု” ဟု ပုလ္လိန်ဖြင့် နေသောကြောင့် “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ
ဘုံတို့၌” ဟု အနက် မပေးဘဲ၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇ ဗြဟ္မာတို့၌ (ဗြဟ္မာတို့အထံ၌)
ဟု အနက်ပေးသည်၊ ဘုံဟောဖြစ်လျှင် “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာယံ” ဟု ဣတ္ထိလိင်
ကေဝုန်ဖြင့် ရှိရသည်။

ပရိတ္တ မဇ္ဈိမ ပဏိတ အထူး။ ။ဆန္ဒ-စိတ္တ-ဝိရိယ-ဝိမံသ (ပညာ)
ဟူသော ဈာန်နှင့် ယှဉ်ဘက်တရားတို့တွင် တပါးပါးသည် အဓိပတိ (အကြီး
အကဲ) ဖြစ်ရိုးတည်း၊ ထိုအဓိပတိဖြစ်ထိုက်သော တရားသည် ညံ့နေ လျော့နေ
လျှင် ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏၊ ထို အဓိပတိက အလတ်တန်းစားသို့ ရောက်နေလျှင်
မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်၏၊ ထို အဓိပတိက ထက်မြက်လျှင် ပဏိတဈာန်ဖြစ်၏။

[ဆောင်] မိပတိထိုက်ငြား၊ တပါးပါးပင်၊ ယုတ်လျှင် ပရိ၊ လယ် မဇ္ဈိ၊
ထက်ဘိ ပဏိတ။

၄။ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဒုတိယဇ္ဈာနံ-ဒုတိယဈာန်ကို၎င်း၊
တတိယဇ္ဈာနုဉ္စ-တတိယဈာန်ကို၎င်း၊ ပရိတ္တံ-အောင်၊ ဘာဝေ
တွာ-၍၊ ပရိတ္တာဘေသု-ပရိတ္တာဘ ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ - ၍။
(၅)မဇ္ဈိမံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ အပ္ပမာဏာဘေသု - အပ္ပ
မာဏာဘ ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၆)ပဏိတံ-အောင်၊ ဘာ
ဝေတွာ-၍၊ အာဘဿရေသု-အာဘဿရ ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇ
တိ-၏။

၇။ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ - စတုတ္ထဈာန်ကို၊ ပရိတ္တံ-အောင်၊ ဘာ
ဝေတွာ-၍၊ ပရိတ္တသုဘေသု-ပရိတ္တသုဘဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-
၏။ (၈)မဇ္ဈိမံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ အပ္ပမာဏသုဘေသု-
အပ္ပမာဏသုဘဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၉)ပဏိတံ-အောင်၊
ဘာဝေတွာ-၍၊ သုဘကိဏှေသု-သုဘကိဏှဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇ
တိ-၏။

၁၀။ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ - ပဉ္စမဈာန်ကို၊ ဘာဝေတွာ - ဖြစ်စေ၍၊
ဝေဟပ္ပလေသု-ဝေဟပ္ပိလ်ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၁၁)တ
ဒေဝ-ထိုပဉ္စမဈာန်ကိုပင်၊ သညာဝိရာဂံ - သညာ၌ စက်ဆုပ်
အောင်၊ ဘာဝေတွာ - ၍၊ အသညသက္ကေသု - အညသတ်
ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

၁၁။ တဒေဝသညာဝိရာဂံ၊ ပေ၊ အသညသက္ကေသု - ပဉ္စမဈာန်ကို
ရပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် “အမှတ်သညာရှိနေ (စိတ်စေတသိက်ရှိနေ) သော
ကြောင့်သာ စားချင်သောက်ချင် လိုချင်မှု ဒေါသဖြစ်မှု မာနဖြစ်မှုတွေ ဖြစ်ရ
သည်၊ ရုပ်ခန္ဓာချည်း နေလျှင် အပြစ် တစုံတရာ မရှိဘဲ မြေ ငြိမ်းချမ်းဘွယ်

၁၂။ ပန-အထူးကား၊ အနာဂါမိနော-ပဉ္စမဈာန်ရပြီးသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သုဒ္ဓါဝါသေသု-သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏။

ရှိသည်” ဟု သညာစေတသိက်နှင့်တကွ စိတ်စေတသိက် အားလုံးပေါ်မှာ များစွာ အပြစ်မြင်၍ ပဉ္စမဈာန်ကိုပင် ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားလျှင် ထို ပဉ္စမ ဈာန်သည် သညာကို (စိတ်စေတသိက် အားလုံးကို) စက်ဆုပ်သော “သညာ ဝိရာဂဘာဝနာ” အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်စုတေလျှင် သူ့အလိုကျအောင် သညာ မရှိသော အသညတ် ဘုံသို့ ရောက်ရလေသည်။

၁၂။ အနာဂါမိနော၊ ပေ၊ သုဒ္ဓါဝါသေသု-ပဉ္စမဈာန် ရပြီးသော သူသည် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ ဖြစ်ရ၏။ သို့သော် အမြဲ မဟုတ်၊ ပဉ္စမဈာန်ရပြီးသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တချို့မှာ ဝေဟပ္ပိုလ်၌လည်း ဖြစ်ခွင့်ရှိသေး၏။ သုဒ္ဓါဝါသဘုံကား အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်မှ တပါး အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များ ပဋိသန္ဓေ မနေနိုင်။ [သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ အနာဂါမိဖလဋ္ဌ အရဟတ္တ မဂ္ဂဋ္ဌနှင့် အရဟတ္တဖလဋ္ဌ ၃ ယောက်သာ ရှိ၏။ ထိုတွင် မဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ရဟန္တာအဖြစ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေနေခွင့် မရှိရကား အနာဂါမိဖလဋ္ဌ တယောသာ ပဋိသန္ဓေ နေခွင့်ရှိသည်-ဟုလို။]

ထိုသို့ ပဋိသန္ဓေ နေကြရာဝယ် ဣန္ဒြေငါးပါး ထက်မြက်ပုံ အစဉ်အားဖြင့် သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံ၌ ဖြစ်ကြရသည်။ သဒ္ဓိန္ဒြေ ထက်သူသည် အဝိဟာဘုံ၌၊ ဝိရိယိန္ဒြေထက်သူသည် အတပ္ပါဘုံ၌၊ သတိန္ဒြေထက်သူသည် သုဒဿာဘုံ၌၊ သမာဓိန္ဒြေ ထက်သူသည် သုဒဿီဘုံ၌၊ ပညိန္ဒြေ ထက်သူသည် အကနိဋ္ဌာ ဘုံ၌ ဖြစ်၏။

[ဆောင်] သဒ္ဓါ-ဝိရိ၊ သတိ-သမာ၊ ဗိပညာ၊ ငါးဖြာ ဣန္ဒြေခင်း၊ သုဒ္ဓါဘုံငါး၊ ထက်သူများ၊ စံစား စဉ်တိုင်းသွင်း။

အရူပကံ၏ အရူပါဝစရကုသလဋ္ဌ-အရူပါဝစရကုသိုလ် အကျိုးပေးရာဘုံ ကိုလည်း၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ ဘာဝေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ အရူပေသု-အရူပသုံတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

နိရုံးချ၍ ဣတ္ထံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်၊ မဟဂ္ဂတံ-မဟဂ္ဂုတ် ဖြစ်သော၊ ပုညံ-ကုသိုလ်ကံသည်၊ ယထာ ဘူမိဝဝတ္ထိတံ-အကြင်အကြင် ပိုင်းခြားအပ်သောဘုံ၌၊ သဒိသံ-တူသော၊ ပါကံ-အကျိုးကို၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္ထိယံ - ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္ထိအခါ၌၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။

ဣဒံ - ဤသည်ကား၊ ဣတ္ထံ - ဤ ဝိထိမုတ္တ သင်္ဂဟ၌၊ ကမ္မ စတုက္ကံ-ကမ္မစတုက္ကတည်း။

အရူပါဝစရကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ။ ။ အာကာသာနဉ္စာ ယတန ဈာန်ကိုရလျှင် အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၌၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကိုရလျှင် ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ၌ ဖြစ်၏။ စသည်ဖြင့် ယထာက္ကမံ အရ အစဉ် အတိုင်း ဖြစ်ပုံကို သိလေ။

နိရုံးချ၍။ ။ ဣတ္ထံ မဟဂ္ဂတံ ပုညံ-ကား ရူပါရူပကံတို့၏ ပါကဋ္ဌာနကို နိရုံးချပြသော သင်္ဂဟ ဂါထာတည်း။ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” အရ ပဌမ ဈာန်ကုသိုလ်က ပဌမဈာန်ဝိပါကံ အကျိုးကို ပေး၏၊ စသည်ဖြင့် နေသညာ နာသညာယတန ကုသိုလ် တိုင်အောင် သိလေ။ [ကာမကုသိုလ် များတွင် ပဌမ မဟာကုသိုလ်သည် မိမိနှင့်တူသော ပဌမ မဟာဝိပါကံ အကျိုးကို၎င်း၊ မတူသော ဒုတိယ မဟာဝိပါကံ စသော သဟိတဝိပါကံ ၇ ပါးနှင့် အဟိတ ကုသလ ဝိပါကံကို၎င်း ပေးနိုင်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိနှင့်တူသော အကျိုး မတူသော အကျိုးကို ပေးနိုင်ရကား၊ မဟာကုသိုလ်များ၌ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” ဟု မဆိုဘဲ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်များကိုသာ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” ဟု ဆိုရသည်။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အကုသိုလ်ကံ ၁၂ ပါးတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သောကံ မည်မျှ၊ ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်သောကံ မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ခ။ တိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် အဘယ်သို့ ကုသိုလ်ပြုရမည်နည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဂ။ ထိုတိဟိတ်ကုသိုလ်၏ ဥက္ကဋ္ဌ-ဩမကဖြစ်ပုံကို လင်္ကာထောက်၍ ပြပါ။
- ဃ။ တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်သည် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုးကို မည်မျှပီ ပေးသနည်း၊ သမာနဝါဒအရ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- င။ တိဟိတ်ကုသိုလ်၏ ပဋိသန္ဓေပဝတ္တိကျိုးကို ကေစိဝါဒအရ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ခွဲခြား ရေတွက်ပါ။
- စ။ နှိုဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်သည် ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် ဘယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသနည်း။
- ဆ။ အဘယ် ဈာန်မျိုးကို ပရိတ္တ မဇ္ဈိမ ပဏီတဈာန် ဟု အသီး အသီး ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဇ။ အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်ရှိရာ အဘယ်ဈာန်ကို အဘယ်သို့ အားထုတ်ရမည်နည်း။
- ဈ။ အဘယ်တရား လွန်ကဲသူသည် အဘယ် သုဒ္ဓါဝါသ ဘုံ၌ ဖြစ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ည။ ဣတ္ထံမဟဂ္ဂတံစသော ဂါထာကို အနက်ပေး၍ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” အရ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။

ကမ္မစတုက္က ပြီး၏။

စုတေခြင်း အကြောင်း ၄ ပါး အာယုက္ခယေန - အသက်တမ်း၏ ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ကမ္မက္ခယေန - ကံစွမ်း၏ ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ဥဘယက္ခယေန - အသက်တမ်း ကံစွမ်း ၂ ပါးစုံ၏ ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း ၎င်း၊ ဥပစ္ဆေဒကကမ္မနာစ - ကပ်၍ ဖြတ်တတ်သောကံကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ဣတိ - ဤသည်တို့ကား၊ စတုခေ - လေးပါး ပြားသော၊ မရဏုပ္ပတ္တိနာမ - မရဏုပ္ပတ္တိ မည်၏။

စုတေခြင်း၏အကြောင်း ၄ ပါး။ ။မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္က—မရဏ=စုတေခြင်း+ဥပ္ပတ္တိ=ဖြစ်ပုံ။ စုတေရခြင်း၏ဖြစ်ပုံကို ပြသော စတုက္ကကို “မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္က” ဟု ခေါ်သည်။ ၄ပါးသရုပ်ကို အာယုက္ခယ ကမ္မက္ခယ စသည်ဖြင့် ရေတွက်လေ။

ညှိတွန်းထားအပ်သော ဆီမီးသည် ၁ - မီးစာ ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၂-ဆီကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၃-မီးစာနှင့်ဆီ ၂ မျိုးလုံး ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၄-မီးစာဆီမကုန်သေးဘဲ လေပြင်းတိုက်ခတ်၊ သို့မဟုတ် တမင်ညှိမ်းသတ်မှုကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။

ထို့အတူ ၁-အချို့မှာ အသက်တမ်းကုန်မှုကြောင့် စုတေရ၏၊ မီးစာကုန်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ [မီးတောက်ကား-သတှာတို့၏ “အသက်” ခေါ်သော ဇီဝိတနှင့်တူ၏၊ ထိုထိုဘုံဘဝ ခေတ်ကာလအလျောက် ၁၀၀ တမ်း ၇၅ နှစ်တမ်းစသော အသက်တမ်းကို “အာယု” ဟုခေါ်သည်၊ ယခုအခါအသက်တမ်း ၇၅ နှစ်တမ်း ဟု ခန့်မှန်းကြ၏။]

၂-အချို့မှာ ထိုဘဝကို စီမံလိုက်သော ကံစွမ်း၏ကုန်မှုကြောင့် စုတေ၏၊ ဆီကုန်ခြင်းနှင့် တူ၏၊ ၃-အချို့မှာ အသက်တမ်းလည်းကုန်၊ ကံစွမ်းလည်း

စုတေခါနီး အာရုံထင်ပုံ ပန-ဆက်ဥးအံ၊ တထာစ - ထိုအကြောင်းတို့
 ကြောင့်သာလျှင်၊ မရန္တာနံ-ရတေရသူတို့၏၊
 မရဏကာလေ - ရတေခါနီး အခါ၌၊ ယထာ
 ရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ အတိမုဒိဘူတံ-ရှေးရှုသကဲ့သို့

ကုန်နှစ်ပါးစုံကြောင့် စုံတေရ၏။ မီးစာနှင့်ဆီတို့တပြိုင်နက်ကုန်ခြင်းနှင့် တူ၏။
 ၄ - အချို့မှာ အသက်တမ်း ကံစွမ်း မကုန် သေးသော်လည်း ရှေးရှေးက
 ပြုအပ်ခဲ့သော ဥပစ္ဆေဒကံ (ဥပသာတကံ) အခွင့်သာ၍ သူတပါးတို့
 လက်ချက်၊ ကိုယ့်ကိုယ်တိုင်နှိပ်စက်၊ ရောဂါဒဏ်တို့ ဘိစီးသည့်အတွက်စသော
 အကြောင်းကြောင့်စုတေရ၏။ လေပြင်းတိုက်ခတ်မှု-တမင်ညှိမ်းသတ်မှုကြောင့်
 မီးငြိမ်းခြင်းနှင့်တူ၏။ ဤသို့လျှင် ထိုထို ဘုံဘဝမှ စုတေတို့ရာ အကြောင်း
 လေးမျိုး ရှိသည်။ [ထိုဘဝကို စိမ့်လိုက်သော မူလဇနကံကို ကမ္မက္ခယ၌
 “ကမ္မ” ဟု ခေါ်သည်။]

စုတေခါနီးအာရုံထင်ပုံ။ ။တထာစ၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန်-ဤစကားဖြင့်
 မရဏသန္ဓေအခါ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ထင်လာပုံကို ပြသည်။

တထာစမရန္တာနံမရဏကာလေပစ္စုပ္ပန်တိ-အာယုက္ခယ စသော
 အကြောင်းလေးပါးတွင် တပါးပါးကြောင့် စုတေရသူတို့ စုတေခါနီးမှာ ကံ
 ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၁ ပါးပါး ထင်လာတတ်သည်။

ယထာရဟံ-ထိုသို့ ထင်ရာဝယ် ကံ အာရုံထင်ထိုက်လျှင် ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်
 ထင်ထိုက်လျှင် ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ထင်ထိုက်လျှင် ဂတိနိမိတ်ထင်လာသည်။
 [မာဂဓီကာတို့ ဖွင့်ပုံကို ဘာသာဋီကာ၌ စိစစ်ထား၏။]

အဘိမုဒိဘူတံ၊ ပေ၊ ကမ္မံဝါ - သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ကံအများရှိရာဝယ်
 အခြားမဲ့နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးတို့ရာ အခွင့်သာသောကုသိုလ်ကံ၊
 သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကံ တပါးပါးသော်လည်း ကံ အများ ထည်းမှ ရှေးရှု
 ထွက်ပြုသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာတတ်သည်။

ဖြစ်သော၊ ဘဝန္တရေ-ဘဝတပါး၌ (နောက်ဘဝ၌) ပဋိသန္ဓေ
 ဇနကံ- ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကမ္မံဝါ - ကုသိုလ်
 အကုသိုလ်ကံ သည်သော်လည်း၊ တံ ကမ္မကရဏကာလေ -
 ထိုကံကိုပြုရာအခါ၌၊ ရူပါဒိကံ-ရူပါရုံအစရှိသော၊ ဥပလဒ္ဓပုဗ္ဗ-
 ကံနှင့်ဆက်စပ်၊ ရအပ်ဘူးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပကရဏ
 ဘူတဉ္စ- ကံပြီးမြော်ရုံ၊ အဆောက်အအုံဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊

တံ ကမ္မကရဏံ၊ ပေ၊ ကမ္မနိမိတ္တံ-ကံပြုစဉ်တုန်းက တွေ့ကြုံရသမျှ
 အာရုံတွေကို “ ကမ္မနိမိတ် ” ဟု ခေါ်သည်။ [ကမ္မ=ကံ+နိမိတ္တံ=အာရုံ။]
 ထို အာရုံများကား ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသည်ဖြင့် အာရုံ ၆ ပါးလုံးပင် ထိုက်သလို
 ရှိနိုင်၏။ ထို ကမ္မနိမိတ်ကို ဥပလဒ္ဓပုဗ္ဗ ကမ္မနိမိတ်၊ ဥပကရဏဘူတ ကမ္မနိမိတ်
 ဟု ၂ မျိုး ခွဲထားရာ၏။....

ထိုတွင် ကံနှင့် ဆက်စပ်၍ တိုက်ရိုက် ရအပ်ဘူးသော ပဓာန အာရုံကို
 “ ဥပလဒ္ဓ ” အာရုံ ဟု ခေါ်၏။ ကံ ပြီးမြောက်တို့ရာ အဆောက်အဦး အခြေ
 အရံမျှဖြစ်သော အပဓာနအာရုံကို “ ဥပကရဏ ” အာရုံ ဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ-
 ကျောင်းဆောက်လှူရာ၌ ကျောင်းသည် ဥပလဒ္ဓ၊ ဆွမ်းသင်္ကန်း စသော အခြေ
 အရံများသည် ဥပကရဏ၊ ဘုရားကို ပန်းလှူရာ၌ ဘုရားသည် ဥပလဒ္ဓ၊ ပန်း
 သည် ဥပကရဏ၊ သားငါးကို သတ်ရာ၌ သားငါးသည် ဥပလဒ္ဓ၊ လှံကန်
 စသော လက်နက်များသည် ဥပကရဏ မည်၏။

- [ဆောင်] (က) ကျောင်းကန် ဘုရား၊ စေတီများနှင့်၊ သားငါး ဥစ္စာ၊
 သူ့အိမ်ရာ၊ များစွာ ဥပ-လဒ်။
 (ခ) ကျောင်းဆောက်လှူခမ်း၊ ဆွမ်းသင်္ကန်းတည်၊ ပန်းနှင့်
 ဘုရား၊ သားငါး တို့တွက်၊ လက်နက် လှံကန်၊ ခြံရံ
 ဟူသမျှ၊ အဝဝ၊ ဥပကရဏ မှတ်။